

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Південноукраїнський центр професійного розвитку керівників та фахівців
соціономічної сфери

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ В АКАДЕМІЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ: ВІД ТЕОРІЇ ДО ПРАКТИКИ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

***Всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю
06 червня 2026 року***

ОДЕСА

DOI: <https://doi.org/10.24195/CriticalThinking2026>

УДК: 378:159.955

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Музиченко Ганна В'ячеславівна - доктор політичних наук, професор, проректор з наукової роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Койчева Тетяна Іванівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки, в.о. першого проректора з навчальної та науково-педагогічної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Ольга ЗБАРСЬКА (Olga Zbarskaya) - доктор наук, експерт у галузі креативного потенціалу людини, член академії ACSW, член The Textbook & Academic Authors Association, засновник та президент компанії «OZCREDO», автор книг та підручників.

Черненко Наталія Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітнього менеджменту та публічного управління Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Папач Ольга Іванівна - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри математики і методики її викладання Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Дерік Ілона Морисівна - кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри перекладу і теоретичної та прикладної лінгвістики Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Листопад Олексій Анатолійович - доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

*Рекомендова вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол №15 від 25 червня 2026 року.)*

Рецензенти:

Княжева Ірина Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри дошкільної педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

ШУВАР Наталія Мирославівна

APPROACHES TO FOSTERING STUDENT CRITICAL THINKING SKILLS IN PSYCHOLOGY COURSES

Students' capacity for critical thinking during the Russo-Ukrainian war is a fundamental prerequisite for their resilience in the face of life's challenges and throughout their professional formation.

On the other hand, the modern labor market driven by the increasing volume and velocity of information access, rapid innovation, the demand for employee adaptability, and the overall necessity of management under uncertainty prioritizes critical thinking as a core competency (Petrenko, 2023).

Thus, medical psychologists must be capable of analyzing information, assessing its validity, identifying logical connections, interpreting psychodiagnostic results, selecting methods of psychological intervention, making informed decisions, and evaluating the effectiveness of interventions. All of this is made possible through the presence of sufficiently developed critical thinking in these professionals (Марчук, 2026).

Among the various definitions of the concept of "critical thinking", the most pertinent interpretation for the educational process is the following: "Critical thinking is a knowledge-seeking process via reasoning skills to solve problems and make decisions which allows us to more effectively achieve our desired results" (Saiz & Rivas, 2008 : 131).

There are a number of theories, concepts, and approaches to fostering critical thinking in higher education students. These include, in particular, critical dogmatism, Karl-Otto Apel's transcendental critique, Jacques Derrida's deconstruction, the positivist approach, the interpretive approach, the dialectical approach, the "continuous experimentation" strategy, the "learning from mistakes" strategy, Freud's psychoanalysis, the Critical theory (Frankfurt School), the meta-thinking approach, etc (Petrenko, 2023).

The development of critical thinking in future medical psychologists within the "Psychology of Communication" course was more effective through the application of interactive learning methods. Specifically, every practical session includes the analysis of at least one case study. For instance, during practical session No. 10, students are tasked with identifying all communication errors made by both parties in the following case: "A young medical intern works in a department alongside an experienced physician. The senior colleague constantly interrupts him during interactions with patients and points out his mistakes in front of other staff members. The intern feels irritation and resentment, leading to strained relationships" (Закалик & Шувар, 2025 : 45-50). At the same time, as noted by O. Zbarskaya (2026), the educator acts as

a facilitator, ensuring that students adhere to the methods of brainstorming, constructive discussion, elaboration of ideas, etc.

Role-playing games are more effective for deepening future rehabilitation specialists' understanding of the importance of teamwork, trust in the doctor, and clear professional verbal and non-verbal communication. For instance, while studying the “Fundamentals of Psychology” course, students are offered interactive role-playing exercises such as “The Island” (Журавель, & Лях, 2008 : 10-12) and “The Blind and the Guide”. Upon completion, a mandatory reflection session is conducted, involving a detailed analysis of the strengths and weaknesses of interaction among all participants, and identifying the reasons for achieving or, conversely, failing to achieve the goals of the exercises.

The quality of critical thinking is enhanced through the utilization of metacognition. Two components of metacognition are distinguished: metacognitive knowledge, which is declarative in nature and concerns knowledge about the individual and their tasks, and metacognitive control (self-regulated learning), which is procedural in nature, consistently goal-oriented, and monitored by the learner. The methodology for developing critical thinking during cognitive and metacognitive activities involves four phases: “(1) explicit instruction, where the teacher directly explains the skills which will be worked on; (2) guided practice, where the teacher acts as a collaborator to guide and aid students in self-regulation; and (3) cooperative practice, where cooperative group work facilitates interaction with a peer group collaborating to resolve the problem. By explaining, elaborating, and justifying their own points of view and alternative solutions, greater consciousness, reflection, and control over their own cognitive processes is promoted. Finally, (4) individual practice is what allows students to place their learning into practice in individual evaluation tasks” (Rivas, Saiz, & Ossa, 2022).

To enhance self-directed learning and metacognitive thinking, and to mitigate students' cognitive overload, it is advisable to integrate AI into the educational process (Jose et al., 2025). In doing so, it is crucial to consider students' readiness to utilize AI specifically as an assistant, rather than a source of ready-made information.

Conclusions

Consequently, within the instruction of psychological disciplines, the development of critical thinking is achieved only when students themselves take full ownership of their higher education process. In this context, the instructor (educator) serves as a facilitator, guiding students toward mastering hard skills while placing a strategic emphasis on soft skills, specifically cognitive ones. These include the analysis of one's own stance as well as those of opponents, identifying flaws in both personal and external reasoning, and so forth. Accordingly, interactive sessions and self-assessment facilitate the fostering of critical thinking in future professionals, establishing a robust foundation for their continuous self-improvement.

References:

1. Jose, B., Cherian, J., Verghis, A. M., Varghise, S. M., S. M. & Joseph S. (2025) The cognitive paradox of AI in education: between enhancement and erosion. *Front. Psychol.* 16:1550621. DOI: 10.3389/fpsyg.2025.1550621
2. Petrenko, V. O. (2023) Review of the current scientific theories and approaches to students' critical thinking formation at institutions of higher education. *Pedagogical sciences : Collection of scientific works.* (101). 67-73. DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2413-1865/2023-101-11>
3. Rivas, S. F., Saiz, C. & Ossa, C. (2022) Metacognitive Strategies and Development of Critical Thinking in Higher Education. *Front. Psychol.* 13:913219. doi: 10.3389/fpsyg.2022.913219
4. Saiz, C. & Rivas, S. F. (2008). Evaluación en pensamiento crítico: una propuesta para diferenciar formas de pensar. *Ergo. Nueva Época* (22-23), 25–66.
5. Zbarskaya, O. (2026) Enhancing analytical skills through evidence-based methods. *Critical Thinking in Higher Education: Scientific Approaches to Evaluation and Assessment.* OZCREDO. URL: https://docs.google.com/presentation/d/119gjoKPYkmkXf_HJuxXaFPtUGbYSJXbm/edit?slide=id.p1#slide=id.p1
6. Журавель Т. В., Лях Т. Л. Використання інтерактивних методів у програмах з формування здорового способу життя. *Основи громадського здоров'я: теорія і практика : навч.-метод. посіб. / [Т. П. Авельцева, Т. П. Басюк, О. В. Безпалько та ін.] ; за заг. ред. О. В. Безпалько. Ужгород : ВАТ «Патент», 2008. С. 152–216.* URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/8922/1/T_LYAKH_IAM_KSP%2526SR_IL.pdf
7. Закалик Г. М., & Шувар Н. М. Психологія спілкування : методичні вказівки для практичних занять з дисципліни для підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти II курсу медичного факультету спеціальність: 14 (225) «Медична психологія». Львів: ВПНЗ «Львівський медичний університет», 2025. 84 с.
8. Марчук, І. О. (2026) Емоційний інтелект і критичне мислення як складові конкурентоспроможності випускників у сфері медичної психології. Синергія освітніх інновацій і потреб ринку праці: нові підходи у вищій освіті : зб. тез доп. навч.-метод. конф., Вінниця, 3 берез. 2026 р. / Вінниц. нац. мед. ун-т ім. М. І. Пирогова. Вінниця. 676-679. URL: https://www.vnmu.edu.ua/downloads/pdf/tezy_konf_03-03-2026.pdf#page=676

friendly atmosphere on the formation of critical thinking in the educational process	доброзичливої атмосфери на формування критичного мислення у навчальному процесі	
Mykola Shvydenko Self-knowledge as a way to harmonize a person's mental state and reveal their cognitive and creative capabilities	Швиденко Микола Пізнання самого себе як шлях до гармонізації психічного стану людини і розкриття її когнітивних і креативних можливостей	419
Inha Shevchenko Developing critical thinking skills of a future music teacher in vocal and choral cycle classes	Шевченко Інга Розвиток навичок критичного мислення майбутнього вчителя музичного мистецтва на заняттях з дисциплін вокально-хорового циклу	424
Svitlana Shedina Formation of creative thinking of future designers in the process of using digital technologies	Шедіна Світлана Формування творчого мислення майбутніх дизайнерів у процесі використання цифрових технологій	428
Tetiana Shteiner Analysis of visual content as a tool for developing critical thinking in design students	Штайнер Тетяна Аналіз візуального контенту як інструмент розвитку критичного мислення у студентів-дизайнерів	431
Nataliia Shuvar Approaches to fostering student critical thinking skills in psychology courses	Шувар Наталія Підходи до розвитку навичок критичного мислення студентів на курсах психології	434
Eleonora Yashchenko Development of critical thinking of psychology students in the process of studying the discipline "psychology of professional activity"	Яценко Елеонора Розвиток критичного мислення студентів-психологів у процесі вивчення дисципліни «психологія професійної діяльності»	437
Tetiana Osypova Development of Critical Thinking in Future Teachers of Ukrainian Language and Literature through Comparative Pedagogy	Осипова Тетяна Розвиток критичного мислення майбутніх учителів української мови і літератури засобами порівняльної	439